

СТЕРЕОТИПИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РАШИСТСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ ДЛЯ ВИПРАВДАННЯ АНТИУКРАЇНСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Досліджуються основні стереотипи, що використовуються російською пропагандою для виправдання агресії проти України. Акцент зроблено на історичних та ідеологічних коренях міфів про штучність української державності, несамотійність України, заперечення її мовної самобутності та звинувачення в нацизмі. Проаналізовано пропагандистські наративи, висловлені в публікаціях, включно зі статтею В. Путіна «Про історичну єдність росіян та українців», яка стала ідеологічною основою для легітимізації агресії. Використовуючи історичний та дискурсивний аналіз, автор виявляє вплив цих стереотипів на формування ідеології рашизму та їх роль у підтримці агресивної політики Росії.

Ключові слова: рашизм; російська пропаганда; нацизм; фашизм; стереотипи; ідеологія; Путін

Постановка проблеми. Російська воєнна агресія проти України супроводжується масштабною пропагандистською кампанією, спрямованою на дискредитацію української державності та національної ідентичності. Основним інструментом цієї кампанії є поширення стереотипів, що мають історичні корені та глибоко вкорінені в масовій свідомості росіян. Ці стереотипи включають уявлення про штучність української державності, неспроможність України до самотійного існування, заперечення української мови як окремої мовної системи, а також звинувачення українців у нацизмі. Сприйняття цих міфів сприяє легітимізації агресії та створює ідеологічну базу для війни. Проте ці стереотипи мають глибокі імперські корені, і їхня актуалізація сьогодні потребує наукового аналізу для подальшої протидії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методи російської пропаганди були предметом вивчення Н. Ващенко, яка визначила основні наративи російської пропаганди в українському медіапросторі під час війни [1]. О. Кантур дослідив російські маніпулятивні технології, що використовуються для формування спотвореного образу України, акцентуючи увагу на внутрішніх і зовнішніх каналах комунікації [2]. Дослідження В. Литвина присвячені осмисленню історичних причин і наслідків розпаду СРСР, що сприяє

формуванню сучасних пропагандистських наративів [3]. О. Левченко та О. Дмитренко дослідили специфіку ворожої пропаганди через соціальні мережі та ЗМІ, підкреслюючи важливість розробки методів протидії дезінформації [4].

Актуальність. Дослідження рашистської пропаганди є надзвичайно актуальним, оскільки Росія застосовує гібридні методи впливу не лише на власне населення, а й на українське суспільство, а також на народи Європи та США. [5][6][7] Використовуючи дезінформацію та маніпулятивні наративи, російська влада прагне посіяти хаос, дестабілізувати громадську думку та легітимізувати свої агресивні дії. Саме тому важливо виділити й вивчити стереотипи, які поширюються рашистським режимом, щоб розробити ефективні методи протидії цим інформаційним атакам і забезпечити стійкість демократичних суспільств перед пропагандистськими впливами.

Мета дослідження. Метою дослідження є систематизація та аналіз ключових стереотипів, що використовуються російською пропагандою для виправдання агресії проти України, а також виявлення історичних і культурних коренів цих наративів. Особлива увага приділяється аналізу впливу стереотипів на формування ідеології рашизму та їхній ролі у легітимізації агресії проти України.

Методи дослідження. У роботі використані міждисциплінарні підходи, що включають історичний аналіз та компаративні методи для порівняння сучасних ідеологічних наративів із їхніми історичними прототипами. Дослідження базується на аналізі текстів офіційних виступів та публікацій, що репрезентують ідеологію рашизму, із залученням елементів дискурсивного аналізу для виявлення маніпулятивних технік. Також застосовано загальнонаукові методи, такі як синтез, аналіз і порівняння.

Основна частина. 12 липня 2021 року на офіційному сайті президента Росії була опублікована стаття В. Путіна під назвою «Про історичну єдність росіян та українців», у якій активно пропагується ідея так званого «триєдиного російського народу». Основна ідея публікації полягає в тому, що сучасна Україна є «цілковитим продуктом радянської епохи» і своє існування завдячує виключно «історичній Росії». В. Путін стверджує, що створення УРСР відбулося за ініціативою В. Леніна, і, на його думку, цей процес «територіально пограбував Росію», оскільки значні українські землі нібито були передані штучно сформованій радянській Україні. Окрім цього, у статті відкидається самотність української мови, яка розглядається як штучний конструкт, насаджений радянською владою в межах політики «коренізації» та подальшої «українізації». Одним із ключових елементів статті є також опис українського націоналізму, який В. Путін представляє як явище, нав'язане ззовні. Він ототожнює українських націоналістів із фашистами, які нібито колаборували з

військами нацистської Німеччини під час Другої світової війни. У цьому контексті сучасні українські націоналісти – неонацисти і русофоби.

Особливу увагу В. Путін приділяє подіям Євромайдану 2014 року, стверджуючи, що Україна, втративши свою незалежність, перейшла під «зовнішнє управління» західних держав, зокрема Європейського Союзу та НАТО.

Ця публікація привернула увагу міжнародної та української наукової спільноти, яка піддала її критиці через явну політичну спрямованість і маніпулятивний підхід до історичних фактів. Український історик О. Альфьоров зазначив, що теза В. Путіна про «триєдиний руський народ» є «відвертою маніпуляцією», яка має коріння в радянській ідеології часів окупації України, який він називає «застійним соціалізмом». Історик наголошує, що головною метою цієї тези є відновлення радянського міфу про єдність трьох народів — росіян, українців та білорусів — як єдиного цілого [8]. Історик Ю. Шаповалов характеризує цю концепцію як не більше, ніж інструмент політичної пропаганди, який В. Путін та його оточення використовує для виправдання потенційного «аншлюсу України» [8].

Американський історик Т. Снайдер назвав статтю «поганою версією історії». Історик звертає увагу на те, що В. Путін сприймає історію не як систему причинно-наслідкових зв'язків, а як визначену наперед модель, де панівне становище Росії має бути відновлено. На думку Снайдера, цей наратив спрямований на обґрунтування того, що Україна повинна бути інтегрована до Росії, оскільки її сучасний розвиток представлений як відхилення від «історичної норми» під європейським та американським впливом, що, за логікою В. Путіна, підлягає виправленню. [9]

У травні 2022, група з 35 фахівців юриспруденції та геноциду у своєму звіті оцінили мету написання статті як «закладання підґрунтя для підбурювання до геноциду: заперечення існування українців». У звіті підкреслюється, що Путін у своїй публікації відкидає існування окремої української національної ідентичності, стверджуючи, що українці та росіяни є «одним народом». Це твердження розглядається як складова частина ширшої російської риторики, спрямованої на виправдання агресії проти України через заперечення її суверенітету та унікальності. Експерти зазначають, що подібні висловлювання є елементом державної пропаганди, яка сприяє ворожнечі та насильству проти українців, описуючи їх як нацистів або загрозу, яка потребує знищення. [10]

Повертаючись до змісту статті В.Путіна, можна виокремити чотири ключові наративи, які автор активно просуває стосовно України: *штучність державності України; несамотійність України; штучність української мови; нацизм* *України.*

Стаття В. Путіна «Про історичну єдність росіян та українців», як і

представлені у ній наративи – не є чимось новим. Ці ідеї повторюються як пересіченими росіянами, так і російськими високопоставленими особами ще з часів Російської Імперії. Згідно визначення слова, «стереотип - те, що часто повторюється, стало звичайним, загальноприйнятим і чого дотримуються, що наслідують у своїй діяльності» [11]. Як відомо, за півроку після публікації статті розпочалось повномашштабне вторгнення Росії на територію України. Воно супроводжувалося відеозверненням В. Путіна, у якому його риторика та деякі формулювання нагадували висловлювання А. Гітлера. [12] Ця стаття стала в тому числі і легітимізацією цього вторгнення, адже стереотипи, які вже давно прийняті пересіченими росіянами як частина світогляду, тепер звучать офіційно з вуст глави держави. Вони стали частиною офіційної рашистської ідеології, знаходячи відгук серед російської політичної еліти та широких верств населення. У подальшому аналізі будуть поетапно розглянуті основні стереотипи, представлені в статті В. Путіна, з акцентом на їхній вплив на формування ідеології рашизму та легітимізацію агресії проти України.

Стереотип про штучність державності України. У дослідженні 2019 року Т. Кузьо, британський політолог українського походження, здійснив комплексний аналіз причин невдачі російського проекту «Новоросія» та дослідив поширений серед російських націоналістичних кіл стереотип про нелегітимність української державності. Кузьо вказує, що цей стереотип базується на історично необґрунтованих міфах, зокрема на концепції «єдиного російського народу», яка має витоки ще з часів Київської Русі. Автор простежує еволюцію цього наративу від Російської імперії до Радянського Союзу, де він трансформувався в ідею «братніх народів». Політолог стверджує, що ця концепція використовувалася для легітимізації політичної інтеграції України спочатку до складу імперії, а згодом — до СРСР. Дослідження також висвітлює роль радянської історіографії у просуванні тези про російське панування як «менше зло» для України порівняно з іншими імперськими впливами — польським, австрійським чи османським. [13]

С. Соколова, польська культурологиня українського походження, у 2022 році проаналізувала російські стереотипи про Україну в радянському кінематографі на прикладі стрічки "Про це не можна забувати" (1954). Соколова зазначає, що радянська пропаганда свідомо створювала двозначний образ українців. З одного боку, їх зображували як негативних персонажів — зрадників, злочинців, націоналістів. З іншого боку, ці ж українці нібито потребували Росії для свого існування, що підкреслювало їхню несаможиттєвість. Це протиріччя слугувало для демонстрації тези, що Україна без Росії приречена на хаос, моральну деградацію і руйнування. Суть стереотипу полягала в тому, що українці, не підкоряючись радянській (тобто російській) владі, стають "поганими" і деструктивними, але їх можна

"врятувати" або "перевиховати", лише інтегрувавши до радянської системи, де вони втрачають свою національну ідентичність і стають "радянськими людьми". Такий стереотип слугував для легітимізації імперської влади Росії, виправдовуючи її домінування та необхідність контролю над Україною. [14]

Стереотип про штучність української державності є одним з центральних елементів рашистської ідеології Росії, яка має глибокі історичні корені, що простягаються від часів Російської імперії до сучасної Росії. Він базується на міфах про «єдність» українського та російського народів, які використовувалися для виправдання експансіоністських політик, починаючи з включення України до складу імперії і до спроб сучасної Росії утримати Україну у своїй сфері впливу. Однією з основних складових цього стереотипу є ідея про нібито безпорадність українців без російської «опіки» та неспроможність України існувати як самостійна держава. Цей наратив неодноразово оновлювався і адаптувався під нові політичні реалії, особливо у радянський період і після розпаду СРСР. Оголошуючи Україну частиною «єдиного народу», Росія фактично заперечує її право на існування як окремої держави. Це заперечення у свідомості росіян створює підґрунтя для виправдання будь-яких воєнних дій та злочинів проти України, оскільки саме її незалежність представлена як історична аномалія або помилка.

Стереотип про несамотійність України. Стереотип про несамотійність України є одним з ключових елементів інформаційної стратегії російської пропаганди, спрямованої на дискредитацію української державності. У своїй статті В. Путін чотири рази вживає словосполучення «внешнее управление» та «внешних покровителей». Ці вислови дуже часто можна почути як від російських високопосадовців, так і від українських проросійських політиків. Частота використання вислову «внешнее управление» набула настільки широкого розповсюдження, що він навіть перетворився на інтернет-мем серед українців [15].

Незважаючи на очевидну безпідставність таких тверджень, російська влада систематично наполягає на тому, що Україна перебуває під повним зовнішнім контролем і що всі ключові рішення приймаються нібито «згори» за вказівками іноземних «покровителів». Цей стереотип слугує для посилення образу України як держави, неспроможної діяти самостійно, та виправдовує агресивну політику Росії щодо її сусіда.

Т. Кузьо розглядає стереотип про несамотійність України як продовження міфу про єдність російського та українського народів. У радянський період активно пропагувалася концепція «дружби народів» і гармонійного співіснування українців і росіян, яка мала на меті стерти історичні суперечності та конфлікти між цими двома народами, підкреслюючи їхню «природну» єдність. Після розпаду СРСР ці міфи збереглися в російському

політичному дискурсі. Російська влада продовжує наполягати, що незалежність України є результатом зовнішнього втручання та іноземних змов, спрямованих на розкол «єдиного російського народу». Західні країни та їхні інституції, такі як НАТО і ЄС, у цьому контексті подаються як головні винуватці «поділу» Росії та України, тоді як без їхнього впливу Україна залишалася б частиною «русского мира». Таким чином, відокремлення України від Росії представляється як наслідок зовнішнього втручання. [13]

Через інтенсивну культурну пропаганду, політичну риторику та засоби масової інформації, Росія прагне не лише дискредитувати незалежність України, але й підірвати її національну ідентичність, подаючи існування української держави як наслідок зовнішнього втручання або геополітичних інтриг. Ідеологія рашизму не лише заперечує право України на існування, але й представляє її державність виключно як інструмент інтересів зовнішніх сил. Відповідно до російської пропаганди, Україна існує і зберігає свою незалежність лише тому, що це вигідно так званим «англосаксам» [16].

Крім того, звинувачення у зовнішньому керуванні Україною служить важливим інструментом для підтримки внутрішньої легітимності та престижу російської влади перед власним народом. Від початку повномасштабного вторгнення російські державні ЗМІ наполегливо стверджують, що Росія веде війну не проти України, а проти сил НАТО, присутніх на українській території [17]. Оскільки поразка від «слабкої» та «несправжньої» України була б принизливою з точки зору рашистського дискурсу, російська пропаганда роздмухує міф про присутність військ НАТО на українській землі, щоб зберегти внутрішню підтримку війни.

Стереотип про штучність української мови. Боротьба Росії проти української мови триває вже століттями — від Валуєвського циркуляру 1863 року до заяв депутатів Держдуми у 2023 році, що «української мови існувати не повинно».

Мова відіграє ключову роль у пропагандистських наративах рашизму. В. Путін виправдовував військові дії проти України, починаючи з 2014 року, як «захист російськомовного населення». Відповідно до пропагандистських тез рашизму, будь-яка людина, яка говорить російською мовою, автоматично вважається «росіянином». Це стало головним аргументом для виправдання анексії Криму під приводом необхідності «захисту» його російськомовних жителів [18], а також для підтримки бойових дій на Донбасі [19]. В аналогічний спосіб була виправдана і повномасштабна військова агресія проти України у 2022 році, яка була оголошена як «спеціальна операція» на захист російськомовного населення [20].

З такої логіки випливає, що україномовні люди ідентифікуються як українці. Цей висновок створює значні виклики для ідеології рашизму, оскільки

підриває концепцію «повернення» українських територій та надає підстави для самовизначення інших народів, які перебувають під окупацією Росії, на основі мовної ідентичності.

Саме тому російська пропаганда намагається заперечувати існування української мови як самостійної та повноцінної. Стає необхідним поширення міфів про те, що українська мова є «несправжньою», що це лише діалект або ж суміш різних мов. [21]

У статті 2022 року українська історикиня Т. Винарчук аналізує факти заперечення існування української мови Російською імперією. Вона звертає увагу на те, що російські імперські політики та науковці тривалий час заперечували самостійність української мови, намагаючись перетворити її на діалект російської. Як зазначає авторка: «З одного боку, імперські філологи опротестовували існування української мови, яку прагнули перетворити на діалект великоросійської мови, з іншого, придворні історики виключили українців із історії Русі» [22].

Н. Свинаренко у своєму дослідженні 2022 року представляє ґрунтовний аналіз статусу української мови в СРСР. Авторка стверджує, що, незважаючи на короткотривалий період українізації 1920-х років, українська мова систематично зазнавала утисків. Дослідниця вказує на механізми впровадження русифікації через освітню систему, кадрову політику та наукову сферу. Особливу увагу Свинаренко приділяє практиці централізованого затвердження дисертацій у Москві та вимозі публікації авторефератів виключно російською мовою. На основі аналізу історичних даних авторка характеризує радянську політику русифікації як «зброю сповільненої дії», аргументуючи, що ця політика призвела до поступового стирання національної самоідентифікації українців та формування подвійної ментальності, що в подальшому створило передумови для сучасної агресії Росії проти України. [23]

Цікавим є той факт, що стаття В. Путіна «Про історичну єдність росіян та українців» була опублікована на офіційному сайті президента Росії також українською мовою. Враховуючи, що цей текст заперечує легітимність існування України та її мови, такий крок виглядає парадоксальним. Однак він слугує свідченням того, що поширення стереотипів рашистським режимом є свідомою стратегією, і для цього поширення застосовуються всі методи, навіть переклад статті на українську. Незважаючи на спроби Росії заперечити українську ідентичність, сам факт перекладу цієї статті українською мовою визнає існування української мовної спільноти. Водночас зміст статті демонструє прагнення Росії до ліквідації України як державного утворення та знищення всіх елементів її національної самобутності.

Стереотип про нацизм України. Ототожнення українців із нацистами — міф, коріння якого сягає ще радянських часів. У контексті рашизму цей

стереотип є одним із найефективніших інструментів для зображення українців як ворога. Упродовж десятиліть у Росії культивується міф про «Велику Перемогу», відповідно до якого Радянський Союз постає єдиним переможцем нацистської Німеччини у Другій світовій війні, а боротьба з фашизмом набуває сакрального значення для російського народу. Для підтримки та розвитку цього міфу історичні події переосмислюються та інтерпретуються у вигідному для російського режиму світлі.

У 2020-му році міністри закордонних справ України, Литви, Латвії та Естонії виступили із спільною заявою «Проти маніпуляції історією». Її суть полягає в тому, що пам'ять про Другу світову війну не повинна використовуватися для виправдання або применшення злочинів сталінського режиму. Наголошується, що радянський тоталітаризм був настільки ж жорстоким, як і нацистський, і його злочини не можна ігнорувати чи виправдовувати перемогою у війні. Автори засуджують сучасні спроби Росії прикрашати образ Сталіна, створювати історичні міфи та маніпулювати пам'яттю про Другу світову війну задля політичної вигоди, що, на їхню думку, є неприпустимим і небезпечним явищем для європейської безпеки. «Замість того щоб визнати, що перемога у Другій світовій і перемога над нацизмом були заслугою всіх країн-союзників, Росія перетворила цю перемогу в культ і інструмент маніпуляцій. Кремль наполегливо продовжує генерувати історичні міфи, заперечуючи незручні історичні факти» - відзначають автори. [24]

У 2018 році український політолог О. Розумний дослідив радянські пропаганду про українських борців за незалежність. Він констатує, що радянський період міф про нацизм українських націоналістів та повстанців став ефективним інструментом для їх дискредитації. Радянська пропаганда активно використовувала ярлик «фашистів» щодо членів ОУН і бійців УПА, нав'язуючи громадянам спрощену дихотомію, де радянська армія зображалася єдиною силою, що боролася з нацистами, а будь-який спротив радянській владі трактувався як зрада і колаборація з ворогом. Ця стратегія не лише виправдовувала репресії проти українських націоналістів, але й формувала тривалі стереотипи, що досі впливають на суспільну свідомість у пострадянському просторі. [25]

Український історик П. Гай-Нижник у своєму дослідженні 2024 року здійснює системний аналіз еволюції нарративу про «неонацизм» в Україні, який використовується В. Путіним. Автор вказує на те, як цей нарратив трансформувалася з периферійної теми у центральний елемент кремлівської пропаганди. Відбувалось поетапне розширення застосування цього ярлика: від окремих сегментів українського суспільства до звинувачень на адресу державних органів України. Дослідник вважає, що ця риторика використовується як інструмент дискредитації України та легітимізації

агресивної політики Росії, включаючи окупацію Криму та війну на Донбасі. Дослідник також висуває гіпотезу, що пропаганда «неонацизму» слугує не лише для внутрішньої аудиторії, але й для здійснення міжнародного тиску на західні демократії, звинувачуючи їх у підтримці «неонацистських тенденцій» в Україні, що, на думку автора, використовується В. Путіним для виправдання своєї неоімперської стратегії на пострадянському просторі. [26]

Стереотип про нацизм в Україні став ключовою складовою сучасної ідеології рашизму, що націлена на демонізацію українського народу. Цей міф дозволяє російському режиму зображати Україну як ворожу державу, що нібито перебуває під контролем "неонацистів", виправдовуючи цим свою агресію. Одним із перших західних дослідників, який проаналізував феномен рашизму, є Тімоті Снайдер, що охарактеризував його як форму "шизофашизму", за якого фашисти звинувачують у фашизмі інших [27]. Міф про український нацизм слугує яскравим підтвердженням цієї концепції. Історичне коріння цього стереотипу сягає радянської пропаганди, яка ефективно використовувала звинувачення в нацизмі для дискредитації українських націоналістів і боротьби за незалежність. У сучасній риторичі В. Путіна цей міф трансформувалася у глобальний наратив, спрямований не лише проти України, але й проти західних демократій, що дає змогу Росії легітимізувати свою неоімперську стратегію та експансіоністську політику.

Висновки та рекомендації подальшого дослідження. Рашистська ідеологія, будуючись на міфах і стереотипах, свідомо використовує історичні маніпуляції для створення спотвореного образу України та виправдання своїх агресивних дій. Серед ключових елементів цієї пропаганди — стереотипи про штучність української державності, її несамостійність, заперечення української мови як самостійної та повноцінної, а також звинувачення українців у нацизмі. Ці наративи мають глибокі історичні корені, що сягають часів Російської імперії, а згодом активно розвивалися в радянський період. Нинішня Росія адаптувала ці стереотипи для виправдання своїх сучасних політичних цілей, використовуючи їх для легітимізації агресії проти України. Ці стереотипи та міфи не лише формують внутрішнє сприйняття війни серед російського населення, але й слугують інструментом для виправдання міжнародної агресії.

Показовим підтвердженням цього є стаття В. Путіна «Про історичну єдність росіян та українців». У цій публікації всі згадані стереотипи не лише відкрито продемонстровані, але й легалізовані на рівні державної ідеології. Стаття, озвучена з вуст глави держави, надала цим пропагандистським наративам офіційного статусу, що посилило їхній вплив як всередині Росії, так і за її межами. Звинувачення України у нацизмі, заперечення її історичної самобутності та право на існування як незалежної держави стали інструментом для легітимізації війни в очах російського суспільства, виправдовуючи

агресивну зовнішню політику Кремля. Ця публікація підготувала ідеологічний ґрунт для подальшого розв'язання повномасштабної війни проти України у 2022 році.

З огляду на небезпечну силу цих наративів, міжнародна спільнота, а особливо науковці, повинні знаходити ефективні методи протидії поширенню таких ідеологем. Важливо не лише вивчати й аналізувати ці стереотипи, але й активно спростовувати їх на рівні наукових досліджень, інформаційних кампаній та міжнародної дипломатії.

Список літератури

1. Vashchenko, N. The Main Narratives of Russian Propaganda as Impact-Generating Issues in Terms of Consciential War of Russia Against Ukraine. *Scientific Notes of the Institute of Journalism*. 2020. No. 1 (76), pp. 180–202. DOI: <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2020.76.15> (дата звернення: 29.09.2024).
2. Kantur, O. Медіапідтримка російських наративів для виправдання пропагандистських цілей війни проти України. 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/363231475_Mediapidtrimka_rosijskih_narativiv_dla_vipravdanna_propagandistskih_cilej_vijni_proti_Ukraini (дата звернення: 29.09.2024).
3. Литвин, В.М. У битві за імперію: російські наративи проти історичних реалій. *Вісник Національної академії наук України*. 2023. № 1, С. 13–28. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2023.01.011> (дата звернення: 29.09.2024).
4. Levchenko, O.P., Dmytrenko, Y.V. The Specifics of the Discourse of Enemy Propaganda. *Transcarpathian Philological Studies*. 2022. Vol. 2, No. 24, pp. 155–159. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.2.31> (дата звернення: 29.09.2024).
5. How Russian operatives covertly hired U.S. influencers to create viral videos. NPR. URL: <https://www.npr.org/2024/09/05/nx-s1-5100829/russia-election-influencers-youtube> (дата звернення: 29.09.2024).
6. U.S. says Russian bot farm used AI to impersonate Americans. NPR. URL: <https://www.npr.org/2024/07/09/g-s1-9010/russia-bot-farm-ai-disinformation> (дата звернення: 29.09.2024).
7. Russian bots attack Germany: Ministry report. International Organization - Ukrainian World Congress. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/russian-bots-attack-germany-ministry-report> (дата звернення: 29.09.2024).
8. Шкільна помилка: російські та українські історики розбирають статтю Путіна про єдність народів. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-57807736> (дата звернення: 29.09.2024).

9. YaleCourses. Timothy Snyder: The Making of Modern Ukraine. Class 1: Ukrainian Questions Posed by Russian Invasion, 2022. YouTube. URL: https://youtu.be/bJczLlwp-d8?si=maVF07GjHJ-2Vsi_&t=838 (дата звернення: 29.09.2024).
10. An Independent Legal Analysis of the Russian Federation's Breaches of the Genocide Convention in Ukraine and the Duty to Prevent. New Lines Institute. URL: <https://newlinesinstitute.org/rules-based-international-order/genocide/an-independent-legal-analysis-of-the-russian-federations-breaches-of-the-genocide-convention-in-ukraine-and-the-duty-to-prevent/> (дата звернення: 29.09.2024).
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. В. Бусел. — Київ; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005.
12. Радіо Свобода. Я намагався добитись змін мирним шляхом, 2022. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=E7N6Z8Wuzp8> (дата звернення: 29.09.2024).
13. Kuzio, T. Russian stereotypes and myths of Ukraine and Ukrainians and why Novorossiya failed. *Communist and Post-Communist Studies*. 2019. Vol. 52, No. 4, pp. 297–309. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2019.10.007> (дата звернення: 29.09.2024).
14. Sokolova, S. Reflection of Soviet anti-Ukrainian stereotypes in modern Russian public opinion. *Journal of Modern Science*. 2022. Vol. 49, No. 2, pp. 638–645. DOI: <https://doi.org/10.13166/jms/156853> (дата звернення: 29.09.2024).
15. STERNENKO. Пісенька про внешнєє управління. Виконують окупанти та їхні пособники, 2021. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2Ek1hMqIAo0> (дата звернення: 29.09.2024).
16. Гавриляк, І. Росія та англосакси. ГЛАВКОМ. URL: <https://glavcom.ua/columns/sborshevsky/rosija-ta-anhlosaksi-873915.html> (дата звернення: 29.09.2024).
17. В Україні "воюють найманці НАТО": кого Росія намагається в цьому переконати. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/war/v-ukrajini-voyuut-naumanci-nato-kogo-rosiya-namagayetsya-v-comu-perekonati-12423918.html> (дата звернення: 29.09.2024).
18. Путін обіцяє "захищати росіян" в Україні завжди. BBC News. URL: https://www.bbc.com/russian/russia/2014/06/140624_putin_deauthorisation_ukraine_reax (дата звернення: 29.09.2024).
19. Радіо Свобода. Путін: Росія була «змушена захищати російськомовне населення» на Донбасі і в Криму. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28048333.html> (дата звернення: 29.09.2024).
20. Ромашенко, С. МЗС РФ заявило про намір "захищати російськомовних" в Україні. DW. URL: <https://www.dw.com/ru/mid-rossii-zajavil->

[o-namerenii-zashhishhat-russkih-v-ukraine/a-57180575](https://www.radiosvoboda.org/a/mova-viyna-zaborona-vbyvstvo/32115335.html) (дата звернення: 29.09.2024).

21. Терещук, Г. «Українська мова злить Росію. Кремль знає, що мова є ідеологічним інструментом» – мовознавець Павло Гриценко. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/mova-viyna-zaborona-vbyvstvo/32115335.html> (дата звернення: 29.09.2024).

22. Винарчук, Т. В. Українська мова як виклик та заперечення імперської концепції. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2022. Vol. 6 (58), pp. 75-83.

23. Свинаренко, Н. Згубний вплив політики русифікації та її наслідки для українського народу. *Pomiędzy. Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe*. 2022. Т. 7, № 4, С. 197–204. DOI: <https://doi.org/10.15804/ppusn.2022.04.18> (дата звернення: 29.09.2024).

24. Balten und Ukraine warnen vor Beschönigung Stalins. FAZ.NET. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/geschichte/balten-und-ukraine-warnen-vor-beschoenigung-stalins-16759004.html> (дата звернення: 29.09.2024).

25. Розумний, О. Деконсолідуючі стратегії інструменталізації історії як виклик національній політиці пам'яті. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. № 5-6 (79-80), С. 339-349.

26. Гай-Нижник, П. Неонацизм у публічній риторичі В. Путіна: динаміка сенсових змін (2004 — початок 2022 рр.). *Політичні дослідження*. 2024. № 1 (7).

27. Snyder, T. We Should Say It. Russia Is Fascist. *The New York Times*. 2022. May 19. P. 4.

Andrii Romaniuk,
Lviv Polytechnic National University

STEREOTYPES AS A TOOL OF RUSCISM'S PROPAGANDA TO JUSTIFY ANTI-UKRAINIAN AGGRESSION

This article provides a comprehensive examination of the stereotypes employed by Russian propaganda to justify its military aggression against Ukraine. Central to the analysis are the historical and ideological foundations of myths surrounding the artificiality of Ukrainian statehood, Ukraine's supposed lack of political independence, the denial of its distinct linguistic identity, and the persistent accusations of Nazism. The study delves into these propaganda narratives, particularly as articulated in Vladimir Putin's article "On the Historical Unity of Russians and Ukrainians," which was published shortly before Russia's invasion of Ukraine and has been used as an ideological framework to legitimize Russia's

aggressive actions. Employing historical and discourse analysis, the research explores how these stereotypes contribute to the formation of the ideology of ruscism and its role in perpetuating Russia's expansionist policies. The study illustrates how these narratives have been methodically applied to delegitimize Ukraine's sovereignty and provide a pretext for military interventions. Furthermore, the article highlights how ruscism as an ideological construct intertwines historical revisionism and nationalist propaganda to maintain both domestic and international support for Russia's actions. By analyzing these dynamics, the article seeks to provide a deeper understanding of the ideological machinery that underpins contemporary Russian aggression and the strategic use of historical myths in modern geopolitical confrontations. This work emphasizes the importance of countering these narratives in both academic and policy-making circles to combat the far-reaching impacts of such propaganda, as it is aimed not only at the Russian and Ukrainian populations but at the global informational space in general.

Keywords: ruscism; Russian propaganda; Nazism; fascism; stereotypes; ideology; Putin.

REFERENCES

1. Vashchenko, N. The Main Narratives of Russian Propaganda as Impact-Generating Issues in Terms of Consciential War of Russia Against Ukraine. *Scientific Notes of the Institute of Journalism*. 2020. No. 1 (76), pp. 180–202. DOI: <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2020.76.15> (accessed: 29.09.2024). {in English}
2. Kantur, O. *Mediapidtrymka rosiyiskyykh naratyviv dlya vypravdannya propagandystskyykh tsiley viyny proty Ukrayiny*. 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/363231475_Mediapidtrimka_rosijskih_narativiv_dla_vipravdanna_propagandistskih_cilej_vijni_proti_Ukraini (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
3. Lytvyn, V.M. U bytvi za imperiyu: rosiyiski naratyvy proty istorychnykh realiy. *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi nauk Ukrayiny*. 2023. No. 1, pp. 13–28. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2023.01.011> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
4. Levchenko, O.P., Dmytrenko, Y.V. The Specifics of the Discourse of Enemy Propaganda. *Transcarpathian Philological Studies*. 2022. Vol. 2, No. 24, pp. 155–159. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.2.31> (accessed: 29.09.2024). {in English}
5. How Russian operatives covertly hired U.S. influencers to create viral videos. NPR. URL: <https://www.npr.org/2024/09/05/nx-s1-5100829/russia-election-influencers-youtube> (accessed: 29.09.2024). {in English}
6. U.S. says Russian bot farm used AI to impersonate Americans. NPR. URL: <https://www.npr.org/2024/07/09/g-s1-9010/russia-bot-farm-ai-disinformation> (accessed: 29.09.2024). {in English}

7. Russian bots attack Germany: Ministry report. International Organization - Ukrainian World Congress. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/russian-bots-attack-germany-ministry-report> (accessed: 29.09.2024). {in English}
8. Shkilna pomyłka: rosiyiski ta ukrayinski istoryky rozbyrayut stattyu Putina pro yednist narodiv. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-57807736> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
9. YaleCourses. Timothy Snyder: The Making of Modern Ukraine. Class 1: Ukrainian Questions Posed by Russian Invasion, 2022. YouTube. URL: https://youtu.be/bJczLlwp-d8?si=maVF07GjHJ-2Vsi_&t=838 (accessed: 29.09.2024). {in English}
10. An Independent Legal Analysis of the Russian Federation's Breaches of the Genocide Convention in Ukraine and the Duty to Prevent. New Lines Institute. URL: <https://newlinesinstitute.org/rules-based-international-order/genocide/an-independent-legal-analysis-of-the-russian-federations-breaches-of-the-genocide-convention-in-ukraine-and-the-duty-to-prevent/> (accessed: 29.09.2024). {in English}
11. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy / uklad. V. Busel. — Kyiv; Irpin: VTF "Perun", 2005. {in Ukrainian}
12. Radio Svoboda. Ya namagavsya dobytys zmin myrnyym shlyakhom, 2022. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=E7N6Z8Wuzp8> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
13. Kuzio, T. Russian stereotypes and myths of Ukraine and Ukrainians and why Novorossiia failed. *Communist and Post-Communist Studies*. 2019. Vol. 52, No. 4, pp. 297–309. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2019.10.007> (accessed: 29.09.2024). {in English}
14. Sokolova, S. Reflection of Soviet anti-Ukrainian stereotypes in modern Russian public opinion. *Journal of Modern Science*. 2022. Vol. 49, No. 2, pp. 638–645. DOI: <https://doi.org/10.13166/jms/156853> (accessed: 29.09.2024). {in English}
15. STERNENKO. Pisenka pro vneshnye upravlenie. Vykonuyut okupanty ta yikhni posobnyky, 2021. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2Ek1hMqIAo0> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
16. Havrylyak, I. Rosiya ta anhlosaksy. Hlavkom. URL: <https://glavcom.ua/columns/sborshevsky/rosija-ta-anhlosaksi-873915.html> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
17. V Ukrajini "voyuyut naymantsi NATO": koho Rosiya namahaietsya v tsomu perekonaty. UNIAN. URL: <https://www.unian.ua/war/v-ukrajini-voyuyut-naymanci-nato-kogo-rosiya-namagayetsya-v-comu-perekonati-12423918.html> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}

18. Putin obitsyaye "zakhyshchaty rosiyan" v Ukrayini zavzhdy. BBC News. URL: https://www.bbc.com/russian/russia/2014/06/140624_putin_deauthorisation_ukraine_reax (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
19. Radio Svoboda. Putin: Rosiya bula "zmusena zakhyshchaty rosiyiskomovne naselennya" na Donbasi i v Krymu. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28048333.html> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
20. Romashenko, S. MZS RF zayavlyo pro namir "zakhyshchaty rosiyiskomovnykh" v Ukrayini. DW. URL: <https://www.dw.com/ru/mid-rossii-zajavil-o-namerenii-zashhishhat-russkih-v-ukraine/a-57180575> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
21. Tereshchuk, G. "Ukrayinska mova zlyt Rosiyu. Kreml znaye, shcho mova ye ideolohichnym instrumentom" – movoznavets Pavlo Hrytsenko. Radio Svoboda. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/mova-viyna-zaborona-vbyvstvo/32115335.html> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
22. Vynarchuk, T.V. Ukrayinska mova yak vyklyk ta zaperechennya imperskoyi kontseptsii. Zaporizhzhia Historical Review. 2022. Vol. 6 (58), pp. 75-83. {in Ukrainian}
23. Svyanrenko, N. Zhubnyy vplyv polityky rusyfikatsiyi ta yiyi naslidky dlya ukrayinskoho narodu. Pomiedzy. Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe. 2022. Vol. 7, No. 4, pp. 197–204. DOI: <https://doi.org/10.15804/ppusn.2022.04.18> (accessed: 29.09.2024). {in Ukrainian}
24. Balten und Ukraine warnen vor Beschönigung Stalins. FAZ.NET. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/geschichte/balten-und-ukraine-warnen-vor-beschoenigung-stalins-16759004.html> (accessed: 29.09.2024). {in German}
25. Rozumnyi, O. Dekonsoliduyuchi stratehiyi instrumentalizatsiyi istoriyi yak vyklyk natsionalniy politytsi pam'yati. Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrayiny. 2015. No. 5-6 (79-80), pp. 339-349. {in Ukrainian}
26. Hai-Nyzhnyk, P. Neonatsyzm u publichniy rytorytsi V. Putina: dynamika sensovykh zmin (2004 — pochatok 2022 rr.). Politychni doslidzhennya. 2024. No. 1 (7). {in Ukrainian}
27. Snyder, T. We Should Say It. Russia Is Fascist. The New York Times. 2022. May 19. P. 4. {in English}